



Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 11.Gf.40.131/2024/7.

A felperes:

Felperes1

Cím1

A felperes képviselője:

Lantos Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lantos Áhim Bálint ügyvéd)

cím8

Az alperes:

Alperes1

cím3

Az alperes képviselője:

Dr. Kuchár Zoltán egyéni ügyvéd

cím10

Az eljárás tárgya: szerződés Cstv. 40. §-a szerinti érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat kelte: 2024. április 26.

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 8.G.40.133/2023/33. számú ítélet

A fellebbezést benyújtó fél: az alperes részéről 34. sorszám alatt

Í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 496.641 (Négyszázkilencvenhatezer-hatszáznegyvenegy) forint + áfa, összesen 630.734 (Hatszázharmincezer-hétszázharmincnégy) forint ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

Kötelezi továbbá az alperest, hogy fizessen meg az államnak e határozat jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül 2.115.440 (Kétmillió-száztizenötezer-négyszáznegyven) forint feljegyzett fellebbezési illetéket a Nemzeti Adó- és Vámhivatal illetékbevételi számlája javára (számlaszám: 10032000-01070044-09060018).

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság a 33. sorszámú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 26.442.762 forintot.

Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1.261.468 forint perköltséget, valamint, hogy fizessen meg az államnak e határozat jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül 1.500.000 forint feljegyzett eljárási illetéket a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) illetékbevételi számlája javára.

[2] Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában rögzített tényállás szerint:

A felszámoló által a jelen perben támadott szerződés alapján a felperes 2021. november 2-án megvásárolta az alperestől a – perben részt nem vevő – cégl 662.000 darab részvényét 148.000.000 forint vételárért, amelyet a vevőnek részletekben kellett megfizetnie. A szerződő felek az adásvételi szerződést közjegyzői okiratba foglalták.

Az adásvételi szerződés II.2.3. pontja rendelkezett arról, hogy a szerződő felek a vételarat arányosnak tartják, ezért a Ptk. 6:98. § (2) bekezdése alapján kifejezetten kizárják azt, hogy a jelen szerződést erre hivatkozással feltűnő értékaránytalanság miatt utóbb megtámadják.

A szerződés III.3.6.2. pontja szerint a vevő a már teljesített vételárrész arányában szerez tulajdonjogot, az eladó jogosult volt a nem teljesített vételárrészre eső részvények esetében a szerződéstől való elállásra, így követelhetette a fennmaradó vételarat egy összegben, illetve

jogosult volt a vevő nem teljesítése esetén a közjegyzői okirat alapján a vételárhátralékot végrehajtás útján a közjegyzői okirat záradékolása útján érvényesíteni.

A felek a szerződés IV.4.1. pontjában abban állapodtak meg, hogy az eladó mindaddig nem köteles a részvények transzferálását kezdeményezni, amíg a vevő a teljes vételárat meg nem fizette.

A felperes egy vételárrészletet sem fizetett meg, ebből következően az alperes részvényein nem szerzett tulajdonjogot.

Az alperes kezdeményezésére a közjegyző végrehajtást rendelt el a felperesnek az értékpapír számláján nyilvántartott, a foglalási jegyzőkönyvben lefoglalt dematerializált értékpapírok értékesítésére. Az értékesítés 2022. április 28-án lezárult, amely során a végrehajtó összesen 26.442.762 forintot hajtott be azzal, hogy a felperes vagyonát képező 610.000 darab részvényt értékesített. A behajtott összeget 3.511.971 forint végrehajtási költség terhelte, így az alperes részére 22.500.295 forint került kifizetésre.

[3] Az elsőfokú bíróság tényként rögzítette, hogy a felperes ügyvezetője az alapítástól, 2018. július 4-től 2021. december 15-éig tanúl volt. A felperes egyedüli tagja 2019. július 25-étől a cég5 volt.

[4] Tényként állapította meg, hogy a felperes ellen 2021. május 14-én benyújtott kérelem alapján, 2022. április 25-ei kezdő időponttal felszámolás elrendelésére került sor. A felperesnek a NAV-val szemben 2021. november 2-án 2.463.000 forint adótartozása állt fenn.

[5] Az adásvételi szerződés előzményeként az elsőfokú bíróság ismertette, hogy a felperes egyedüli tagja a cég5 2021. október 26-án hozott 1/2021. (X. 26.) számú taggyűlési határozattal úgy döntött, hogy a felperes vásároljon az alperestől 662.000 darab cég1 részvényt. Ennek során utasítsa tanúl ügyvezetőt a közjegyzői okirat aláírására.

[6] A cég1 törzsrészvényeit a tőzsdei terméklistáról 2023. július 31. napjával törölték, amely időponttól kezdve az értékpapírokkal tőzsdei fogalomban nem lehet kereskedni.

[7] A felperes a keresetében a 2021. november 2-án alperessel, mint vevővel kötött részvény adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte azzal, hogy kötelezze a bíróság az alperest az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli visszatérítésére, a 26.442.762 forint visszafizetésére.

Kérte továbbá marasztalni az alperest az eljárással felmerült perköltségben, a jogi képviselő munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdés c) pontja és 4/A. §-a alapján kérte megállapítani.

Az érvénytelenség jogalapjaként a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 40. § (1) bekezdés a) és b) pontját jelölte meg, amelyekre vagylagosan hivatkozott. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti

állapot helyreállítása körében – tekintettel arra, hogy a részvények tulajdonjogának átszállása hiánya miatt az eredeti állapot helyreállítása nem lehetséges – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:113. § (1) bekezdése alapján kérte kötelezni az alperest az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítésére, az alaptalan gazdagodás – Ptk. 6:89. § (1), 6:112. § (1), 6:113. § (1) bekezdése – visszatérítésére, azaz a 26.442.762 forint megfizetésére.

Kereseti kérelme ténybeli alapjaként előadta, hogy a felperes a 2021. május 14-én benyújtott kérelem alapján a felszámolási eljárás hatálya alá került. Az alperes az adós felszámolási eljárásában 162.032.000 forint összegű követelést jelentett be a részvény adásvételi szerződés alapján.

[8] A Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára alapított kereseti kérelmében a felperes arra hivatkozott, hogy 26.442.762 forint vagyont került elvonásra a felperestől. A felperes és az alperes közös szándéka az adóhatóság, mint hitelező kijátszására irányult és a másik fél erről a szándékáról tudott, vagy tudnia kellett. Úgy vélte, ezt igazolta – mások mellett – az alperes azon állítása is, hogy szándéka a szerződés megkötésével arra irányult, hogy saját követelése megtérüljön mások követelése előtt.

[9] A Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjára történő hivatkozása körében előadta, hogy az adásvételi szerződés szerint megvásárolt 662 darab részvény 148.000.000 forintos vételára 223,56 forint/ darab árfolyamot feltételez, ugyanakkor a részvények névértéke 20 forint volt, míg a szerződés megkötésekor a részvény tőzsdei kereskedési ára 41,2 forint/darab árfolyamon került rögzítésre. A 41,2 forint/darab árfolyamra figyelemmel az alperestől vásárolt részvények piaci ára megközelítőleg 27.274.400 forint volt, ezért a támadott szerződés a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjának harmadik fordulata szerint érvénytelen, mivel az az alperes javára feltűnően aránytalan értékkülönbséggel megkötött visszerhes jogügylet volt. Kiemelte, hogy a PK.267. számú állásfoglalás I. pontja szerint a szolgáltatás értékének megállapításánál elsősorban a szolgáltatás forgalmi értékét kell figyelembe venni, azonban figyelemmel kell lenni a szerződés egész tartalmára, a szerződéskötés körülményeire is. Álláspontja szerint, tekintve, hogy a vételár nem került megfizetésre, a felperest megillető részvények nem kerültek a felperes birtokába, így a teljesítés hiánya önmagában megalapozhatja a szerződés érvénytelenségét. A bírói gyakorlat köréből hivatkozott továbbá a BH2015.256. számú eseti döntésre is.

Az alperes védekezésével kapcsolatban előadta, hogy amennyiben a Személy1 részére adott kölcsön fedezeteként, vagy biztosítékként az alperes részvényeket kapott, ezért a jogügyletért a felperes nem állhat helyt.

Az érvénytelenség jogkövetkezménye alkalmazásának körében előadta, hogy az alperes nem adta át a részvényeket a felperesnek és a cég1 tőzsde általi törlése okán már nem is tudja azt megtenni, erre figyelemmel az alperes által kért érvényessé nyilvánítás lehetetlen.

[10] A felperes felszámolója a jelen perben támadott adásvételi szerződéstől elállt, mivel a felek egyike sem teljesítette a szolgáltatást, és a hitelezői igényként bejelentett alperesi követelést vitatott hitelezői igényként a bíróság elé terjesztette.

[11] Az alperes az ellenkérelmében a felperes kereseteinek elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte. Másodlagos kérelme arra irányult, hogy a bíróság a részvény adásvételi szerződést nyilvánítsa a megkötésére visszamenőleges hatállyal érvényessé és az érvénytelenség okát úgy küszöbölje ki, hogy a vételárat 27.274.400 forintba szállítsa le és figyelemmel arra, hogy az így leszállított vételárnál a végrehajtási eljárás során kisebb összeg került behajtásra, állapítsa meg, hogy az alperesnek fizetési kötelezettsége a felperes felé nem áll fenn és ezért a felperes keresetét utasítsa el.

[12] Az alperes a felperes tényállításait nem vitatta, azonban a részvény átruházási szerződés előzményeként előadta, hogy 2019. március 21. és augusztus 8. között 96.100.000 forint kölcsönt nyújtott Személy1 kölcsönvevőnek, aki a kölcsön fedezeteként 662.000 darab részvény nevet adott át. Megállapodásuk szerint a kölcsönt a kölcsönvevőnek úgy kellett visszafizetnie, hogy az átadott részvényeket Személy1, vagy az általa kijelölt természetes, vagy jogi személy visszavásárolja az alperestől, mint kölcsönbe adótól. A visszafizetési vételárat a kölcsön tőkeösszegében, valamint annak kamataiban kellett meghatározni. Az alperes vállalta, hogy az átadott részvényeket harmadik személy részére nem értékesíti, azokat nem terheli meg. Személy1 a kölcsönt visszafizetni nem tudta, ezért Személy1, mint a felperesi társaság egyedüli tagjának ügyvezetője utasította a felperes ügyvezetőjét tanult a perben támadott adásvételi szerződés megkötésére és a közjegyzői okirat aláírására.

[13] Az alperes alaptalannak tartotta mind a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára, mind b) pontjára alapított kereseti kérelmet. Az a) pont esetében hangsúlyozta, hogy a szerződés megkötésének egyetlen célja volt, hogy Személy1 részére nyújtott kölcsön visszafizetésre kerüljön. A felperes ügyvezetőjét a társaság egyetlen tagjának törvényes képviselője utasította az ügylet megkötésére, így nem volt mérlegelési lehetősége, tehát fel sem merülhetett a hitelező kijátszására irányuló szándék, ezen szándék hiányában pedig nem állapítható meg, hogy a nem létező felperesi szándékról az alperesnek tudomása lett volna. A hitelezők kijátszásának szándékát az sem támasztja alá, hogy a felperessel szemben a NAV hitelező végrehajtást kezdeményezett, ebből nem lehet arra következtetni, hogy az adós szándéka a hitelező vagy a hitelezők kijátszására irányult és arról sem, hogy erről a szándékról tudott, vagy tudnia kellett.

[14] Alaptalannak tartotta a felperes azon érvelését is, hogy a teljesítés hiánya önmagában megalapozhatja a szerződés érvénytelenségét. A vevő a felperesi teljesítés elmaradása miatt a részvények transzferálását jogszerűen nem kezdeményezte. A tulajdonjog átruházására irányuló szerződéses kötelezettsége az alperesnek a felperesi teljesítés hiányában nem vált esedékessé, így nem maradt el a teljesítéssel, de annak elmaradása esetén sem lehetett volna a teljesítés elmaradásának a jogkövetkezménye a szerződés érvénytelensége.

[15] Egyetértett a felperes azon álláspontjával, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjára alapított kereset körében, amennyiben a bíróság a támadott szerződés feltűnő értékaránytalanságát állapítja meg, úgy az eredeti állapot helyreállítása nem lehetséges,

ugyanakkor a felperes által kért alaptalan gazdagodás megtérítése iránti kereseti kérelmet alaptalannak tartotta. Álláspontja szerint a szerződés érvénytelensége esetén azt visszamenőleges hatállyal érvényessé lehet nyilvánítani. Az adásvételi szerződés megkötése időpontjában a részvénycsomag fogalmi értéke 27.274.400 forint volt, ezért az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető a vételár ezen összegre történő leszállításával, azonban az alperes által kezdeményezett végrehajtási eljárásban ennél alacsonyabb összeg került behajtásra, így a szerződés érvényessé nyilvánítása esetében a felperes irányába fizetési kötelezettsége nem keletkezik.

[16] Az elsőfokú bíróság a felperes Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára alapított keresetét megalapozatlannak, míg b) pontjára alapított keresetét megalapozottnak találta.

[17] Az elsőfokú bíróság a Pp. 237. §-án alapuló anyagi pervezetési kötelezettsége körében a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján tájékoztatta a feleket – a 21. sorszámú jegyzőkönyvben foglaltak szerint – a bizonyítandó tényekről. Eszerint a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára alapított kereset körében a szükséges törvényi tényállási elemek bizonyításának arra kellett kiterjednie, hogy a támadott szerződés az adós vagyonának csökkenését eredményezte, a felperes szándéka a hitelezők kijátszására irányult, és az alperes erről a szándékról tudott vagy tudnia kellett. A konjuktív feltétel rendszer miatt az eredményes megtámadáshoz együttesen kell fennállnia a törvényi tényállási elemeknek. Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a támadott adásvételi szerződés esetében a vagyonszőkenés megállapításán túl sem a felperesnek a hitelezők kijátszására irányuló szándéka, sem pedig az alperes rosszhiszeműsége a felperes részéről nem került eredményesen bizonyításra, ezért a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felperesi keresetet elutasította.

[18] A Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozott kereseti kérelem esetében ismertette a PK.267. számú állásfoglalás irányadó részeit. Kifejtette az irányadó bírói gyakorlat figyelembevételé alapján, hogy a felek a szerződés tartalmát szabadon állapítják meg, amelynek korlátja azonban a feltűnő értékaránytalanság, a megtámadás jogát a jogalkotó csak a feltűnően nagy értékeltolódások esetére biztosítja. Annak vizsgálatánál azonban, hogy az értékkülönbség feltűnően nagy-e az eset összes körülményeit mérlegelni kell. A támadott szerződésben foglalt megtámadási jog kizárásával kapcsolatosan rögzítette, hogy a Ptk. 6:98. § (2) bekezdése megengedi, hogy a felek a Ptk.-án alapuló megtámadási jogot a szerződésben kizárják, ilyen megengedő jogszabályi rendelkezés azonban a Cstv.-ben nincs.

Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy vizsgálta a támadott szerződés körülményeit tekintettel arra, hogy a valós forgalmi érték és a szerződésben kikötött érték közötti különbség még ha az jelentős eltérés is, önmagában nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét.

[19] A felek által meghatározott részvények vételára esetében a feltűnő értékaránytalanságot megállapíthatónak találta tekintettel arra, hogy a szerződés megkötésekor 41,2 forint/darab volt a részvények tőzsdei kereskedési árfolyama, így a részvények piaci ára, azaz a forgalmi értéke 27.274.400 forint volt. Ezzel szemben a kikötött

ellenszolgáltatás összege az adásvételi szerződés szerint a valós forgalmi érték több mint ötszöröse, 148.000.000 forint volt, amely értékkülönbség elegendő a bírói gyakorlat által megkövetelt feltűnő értékaránytalanság megállapításához. A valós forgalmi értékhez képest megállapított magas vételár sértette a hitelezők érdekeit. Álláspontja szerint a felperes bizonyította, hogy a szerződés feltűnően aránytalan értékkülönbséggel került megkötésre, amelynek következménye a jogügylet érvénytelensége.

[20] Az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása körében – megítélése szerint – nem volt alkalmazható a Ptk. 6:112. § (1) bekezdése szerinti eredeti állapot helyreállítása és az érvényessé nyilvánítás sem. Kifejtette, amennyiben nincs lehetőség a szerződés érvényessé tételére és a felek magatartásán kívül eső okból a szolgáltatások eredetileg fennállt egyenértékűsége is megszűnt, és a jogvita elbírálásának idején a felek szolgáltatásai között már kirívóan feltűnő értékkülönbség mutatkozik, az érvénytelenség miatti érdeksérelem a szerződés megfelelő módosításával nem küszöbölhető ki. Ilyen rendkívüli helyzetben csak a Ptk. 6:113. §-a szerinti alaptalan gazdagodás megtérítésére van lehetőség. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeként a Ptk. 6:108. § (1) bekezdése, a Ptk. 6:113. § (1) bekezdése és a Cstv. 40. § (1a) bekezdése alapján rendelte el az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítését, és az érvénytelen szerződés alapján a felperestől az alperes magatartása folytán elvont 26.442.762 forint visszafizetésére kötelezte az alperest.

[21] Az elsőfokú bíróság a felperes kérelmétől eltérően a pertárgy értékét a Pp. 21. § (1) bekezdése és 22. § (3) bekezdése alkalmazásával 26.442.762 forintban állapította meg figyelemmel arra, hogy a marasztalás összege az érvénytelenség jogkövetkezménye alkalmazása körében 26.442.762 forint megfizetésére irányult.

[22] A Pp. 83. § (1) bekezdése szerint kötelezte a pervesztes felet a pernyertes fél perköltségének viselésére. A felperest képviselő ügyvéd munkadíját az IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és 4/A. §-a alapján 993.282 forint + 268.186 forint áfa, összesen 1.261.468 forintban állapította meg és kötelezte a pervesztes alperest annak megfizetésére. A felperest az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 62. § (1) bekezdés i) pontja alapján illetékfeljegyzési jog illette meg, az alperes pervesztessége folytán a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján kötelezte a feljegyzett 1.500.000 forint eljárási illeték állam részére történő megfizetésére.

[23] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdés második fordulata alapján – a nem fellebbezett rész érintetlenül hagyása mellett – kérte megváltoztatni, elsődlegesen oly módon, hogy a másodfokú bíróság utasítsa el a felperes keresetét, mivel a részvény adásvételi szerződés nem érvénytelen és kötelezze a felperest a perköltség fizetésére; másodlagosan a részvény adásvételi szerződést nyilvánítsa megkötésére visszamenőleges hatállyal érvényessé és az érvénytelenség okát akként küszöbölje ki, hogy a vételárat 27.274.400 forintra szállítsa le. Ennek pedig az a következménye, hogy a végrehajtási eljárásban a leszállított vételárnál kisebb összeg került behajtásra, így az alperest a felperes részére fizetési kötelezettség nem

terheli, ezért a felperes keresetét utasítsa el és kötelezze a felperest a perköltség viselésére az IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján azzal, hogy az alperes jogi képviselője áfa fizetésre köteles.

[24] Az elsőfokú ítélet [72] pont utolsó mondatából kérte törölni a tényállás azon részét, amelyben megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a részvények forgalmi képességüket, értéküket, mellyel a szerződéskötés időpontjában rendelkeztek, utóbb elveszítették, tekintettel arra, hogy ezen ténymegállapítást semmilyen bizonyíték nem támasztja alá. Álláspontja szerint az, hogy a perbeli részvénytcsomag ítélethozatalkori értéke nulla, csak akkor állapítható meg ítéleti bizonyossággal, ha megállapítható lenne, hogy a kényszertörlesztés befejezésekor a cég1-nek a részvényesek között felosztható vagyona nincs.

[25] Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a felperes elsődleges keresetét helytállóan utasította el, nem értett egyet azonban a szerződés érvénytelenségének megállapítása körében, valamint a szerződés érvényessé nem nyilváníthatósága tekintetében kifejtett érvelésével. A szerződés érvénytelensége körében az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette az elbírálás alapjául szolgáló szempontokat, ennek körében helytállóan mutatott rá, hogy az értékaránytalanság vizsgálatánál bár fontos, de nem kizárólagos szempont a piaci ár, és a szerződés megkötésének előzményeit is vizsgálni kell. Ugyanakkor a tények pontos rögzítése mellett az elsőfokú bíróság indokolatlanul nem tulajdonított jelentőséget döntése meghozatalánál a szerződéskötés egyéb körülményeinek. Kiemelte, hogy a jelen perben támadott szerződés Személy1 előzményi kölcsönszerződésből eredő kötelezettségének teljesítését tartalmazta. A részvények visszavásárlása kapcsán minden döntést Személy1 hozott meg, ő utasította a befolyása alá tartozó gazdasági társaságokat, így különösen a felperest az ügylet megkötésére. Lényegében a teljes tranzakciót ő irányította. Emiatt a perbeli részvény adásvételi szerződés értékarányossága nem vizsgálható, hanem az ügylet valódi célja – azaz Személy1 által felvett kölcsön visszafizetése – alapján kell a teljes ügylet értékarányosságát megítélni. Ebből következik, hogy nincs jelentősége annak, hogy a szerződés megkötése időpontjában mi volt a részvények tőzsdei árfolyama, hiszen a felek ügyletkötési szándéka Személy1 tartozásának rendezésére irányult, amelyhez egy általa 100%-ban befolyásolt gazdasági társaságot, a felperest használt fel. Lényeges körülménynek tekintette azt is, hogy bár a szerződés 2021. november 2-án került megkötésre, a felek közötti érdemi megállapodás ezt megelőzően, 2021. január-április folyamán létrejött, amikor a részvények árfolyama még magasabban állt. Mindezekből következően az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg a perben támadott szerződés feltűnő értékaránytalanságát.

[26] A szerződés érvényessé nyilvánítása körében kifejtette: az elsőfokú bíróság annak akadályát abban látta, hogy álláspontja szerint az ítélethozatal idejére a perbeli részvények értéküket veszítették, azok forgalmi értéke az ítélethozatalkor nulla forint volt annak következtében, hogy a Magyar Nemzeti Bank megtiltotta a részvényekkel történő tőzsdei kereskedést. Ebből azonban nem következik az, hogy a részvény neveei az ítélethozatal idejére értéküket veszítették, hiszen a részvények tőzsdei forgalmon kívül is forgalomképesek, azokat el lehet idegeníteni és meg lehet vásárolni. A cég1 elleni kényszertörlesztés megindulása miatt sem lehetett ezt a következtetést levonni, mert ez az eljárás nem jelenti azt, hogy a cég fizetéseképtelenné vált volna, ebben az esetben éppen felszámolási eljárásnak lett volna helye. A cég megszűntnek nyilvánítása több okból történhet, ezek egyike

sem függ össze a cég vagyoni helyzetével. Hangsúlyozta, hogy nem folyt az eljárásban arra vonatkozóan bizonyítás, hogy a cég1 kénysztörlesztési eljárásának megindítása milyen okból történt és a társaságnak a megszűntnek nyilvánítása időpontjában, illetve jelenleg van-e bármilyen vagyona. Erre tekintettel ismételten kérte a tényállásból mellőzni azon megállapítást, hogy a perbeli részvénytársaság az ítélethozatal időpontjára értékét teljesen elvesztette.

[27] A szerződés érvényessé nyilvánítása körében ezen túlmenően arra mutatott rá, hogy a felperesnek a szerződés szerint a teljes vételárat 2022. április 20-áig teljesítenie kellett volna és ezen szerződésszerű teljesítés esetén a teljes részvénytársaság tulajdonjogát is megszerezte volna, így a tőzsdei kereskedés megtiltását megelőzően jutott volna hozzá a részvényekhez, tehát a felperes szerződésszerű teljesítése esetén gyakorlatilag kizárt lenne, hogy jelen perben a szolgáltatás nélkül maradt ellenszolgáltatás visszatérítését követelje.

Álláspontja szerint a szerződés érvénytelensége megállapítása esetén annak szankciójaként kizárólag a visszamenőleges hatályú érvényessé nyilvánítás jöhet szóba a vételár szerződéskötéskori tőzsdei árfolyamra történő leszállításával. Ebben az esetben abból kellett volna kiindulni, hogy a részvénytársaság szerződéskötéskori forgalmi értéke 27.274.400 forint volt. Emellett azt a tényt kellett volna figyelembe venni, hogy a végrehajtási eljárás során a végrehajtó ennél alacsonyabb összeget hajtott be a felperestől, így a szerződés ilyen tartalmú érvényessé nyilvánítása esetén a felperes irányába fizetési kötelezettsége nem keletkezik.

[28] A felperes az alperes fellebbezésére tett észrevételében az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta, kérte a fellebbezési eljárással összefüggésben felmerült perköltsége viselésére kötelezni az alperest, a jogi képviselő munkadíját az IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A. § (1) bekezdése alapján kérte megállapítani azzal, hogy áfa fizetésére köteles a felperes jogi képviselője. Álláspontja szerint az alperes fellebbezése megalapozatlan. Az érvénytelenséget támadó érvelése körében az alperes részéről a korábbiakban kifejtettekhez képest újabb tények előadására nem kerül sor, csupán a korábbi előadásait ismételte.

[29] Álláspontja szerint a részvények forgalomképességét és így értékét alapvetően meghatározza, hogy egy részvénytársaság nyilvánosan vagy zártkörűen működő részvénytársaság. Az nyrt. részvényei nyilvánosan kereskedhetők, a tőzsdén és szélesebb körben hozzáférhetők, míg a zrt. részvényei csak zártkörűen forgalmazhatók és korlátozottabb körben elérhetők, így egyenlőségjelet tenni a két részvénytípus között nem lehet.

[30] Az alpereseknek a szerződés érvényessé nyilvánítása körében kifejtett fellebbezési érvelését is alaptalannak találta, úgy vélte az elsőfokú bíróság olyan tényt nem rögzített az ítéletében, hogy az ítélet meghozatalakor a perbeli részvények már teljesen értéktelenedtek. Az elsőfokú ítélet [72] pontjában megfogalmazottak szerint az elsőfokú bíróság álláspontja a részvények értékével kapcsolatban az volt, hogy a Magyar Nemzeti Banknak a kereskedést megtiltó határozata és a kénysztörlesztési eljárás megindítása okán a cég1 zártkörű részvénytársasággá történő átalakulása miatt a részvények értéküket majdnem, hogy elvesztették. Úgy vélte, hogy az elsőfokú ítélet [75] pontjában kifejtettek nem

feleltethetők meg az alperes által állított teljes elértéktelenedés „nulla érték” megállapításának, hanem azok a tárgyi részvények csökkenését mondják ki, mely nem egyenlő az alperes által állított teljes értékvesztéssel. Ebből következően az alperes másodlagos fellebbezési kérelme is alaptalan és iratellenes.

[31] Az alperesnek a fellebbezésben előadott azon okfejtése, hogy a felperes követett el szerződésszegő magatartást teljességgel irreleváns, mivel az nem befolyásolja az érintett szerződés érvénytelenségét, annak a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontja szerinti feltűnő értékaránytalanság okán történő megállapíthatóságát és ebből következően a Ptk. érvénytelen szerződésre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását.

Kiemelte, hogy az adásvételi szerződés érvényessé nyilváníthatóságának akadályát képezi az a körülmény, hogy a perrel érintett részvényeket kibocsátó cég 2024. május 27. napjától felszámolás alatt áll.

[32] Hivatkozott továbbá a Ptk. 1:3. §-ára, valamint a 6:92. §-ára abban a körben, hogy az alperes a perben a tárgyalás során úgy nyilatkozott, hogy a kölcsön fedezete volt a részvény neve és a részvényadásvételi szerződést azért kötötte meg, hogy a kölcsönt visszakapja. Ebből álláspontja szerint az következik, hogy az alperes, a szerződést leplezett és csalárd szándék alapján kötött meg, így annak érvényessége megállapítását sem kérheti jogszerűen a bíróságtól.

[33] Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének a szerződés Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségét megállapító, valamint ennek jogkövetkezményeként alkalmazott marasztalási részét fellebbezte, míg a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontjára alapított keresetet elutasító részt nem támadta, így a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek a fellebbezett részét bírálta felül, a határozatnak a fellebbezéssel nem érintett része a Pp. 358. § (5) bekezdése alapján jogerőre emelkedett.

[34] Az alperes ítélet elleni fellebbezése az alábbiak szerint nem alapos.

[35] Az elsőfokú bíróság az elé tárt bizonyítékokat értékelve rögzítette az általa megállapított tényállást és az abból levont következtetéseit. A Fővárosi Ítéltábla a tényekből levont jogi következtetéseivel a szerződés érvénytelenségének megállapítása körében egyetértett, míg az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása körében kifejtett jogi érvelését nem osztotta, a marasztalásra vonatkozó rendelkezése azonban helytálló volt, így a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, az érvénytelenség jogkövetkezménye alkalmazását érintően kifejtett jogi indokolás megváltoztatásával, kiegészítésével.

[36] Az alperes a fellebbezésében azért kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását, mert álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogszabályt sértően alkalmazta a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjának rendelkezését. E körben az alperes arra hivatkozott, hogy a fenti törvényhelyen előírt törvényi feltételek és az ehhez kapcsolódó irányadó bírói gyakorlat értelmében a perbeli részvény adásvételi szerződés értékarányossága vizsgálatánál nem hagyható figyelmen kívül az ügylet valódi célja. Álláspontja szerint jelen esetben a felek ügyletkötési szándéka Személyl tartozásának a rendezésére irányult. Ennek figyelembevétele mellőzésének következménye, hogy az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg a perbeli adásvételi szerződés feltűnő értékaránytalanságát, így a szerződés érvénytelenségét.

[37] A Cstv.-nek a felperessel szembeni felszámolási kérelem benyújtásakor – 2021. május 11-én – hatályban volt és jelen esetben irányadó 40. § (1) bekezdés b) pontja úgy rendelkezik, hogy a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától számított egy éves jogvesztő határidőn belül a hitelező – vagy az adós nevében a felszámoló – a bíróság [6. § (1) bekezdés] előtt keresettel megtámadhatja az adósnak a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra történő beérkezése napját megelőző három éven belül és azt követően megkötött szerződését vagy más jognyilatkozatát, ha annak tárgya az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés, illetve a vagyont terhelő ingyenes kötelezettségvállalás vagy a harmadik személy javára feltűnően aránytalan értékkelkülönbözettel megkötött visszterhes jogügylet.

[38] Ahogyan ezt a Kúria precedens értékű határozatában kifejtette, a Csődtörvény 40. § (1) bekezdése az adós által kötött jogügyletek kapcsán a megtámadási jog három fő típusát egyértelműen elkülöníti: az a) pontban a csalárd ügyletek (fraudulent transactions), a b) pontban az ingyenes vagy feltűnően aránytalan ügyletek (undervalued transactions), a c) pontban a hitelezők közötti egyensúly megbontására, előnyben részesítésére irányuló ügyletek (preferential transactions) kerültek szabályozásra (Kúria Gfv. 30.073/2023/9.).

A Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjában szabályozott feltűnően értékaránytalan ügylet esetén a megtámadási kereset sikerességéhez a felperesnek az ott írt törvényi feltételek teljesülését kellett igazolnia. A támadott szerződésnek a jogszabályban meghatározott időszakra kellett esnie, a felperesnek igazolnia kellett azt, hogy szolgáltatás és ellenszolgáltatás között értékaránytalanság áll fenn, amely mértéke feltűnő. Ennek eldöntésekor a szerződéskötés körülményeire is figyelemmel kell lenni, ezért a szerződéskötés körülményeit is fel kellett tárni oly mértékben, hogy a bíróság számára megállapíthatóvá váljon, hogy a feltűnően nagy értékkelkülönbözettel megkötött szerződés esetén egyéb olyan, a szerződés megkötését befolyásoló tényező nem állt fenn, amely a szerződés érvénytelenségét ne tenné megállapíthatóvá.

[39] Ahogyan arra az elsőfokú bíróság ítélete is rámutatott – a PK267. számú állásfoglalásban kimunkált és az irányadó bírói gyakorlat által alkalmazott szempontok szerint –, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékelésénél meghatározó jelentőséggel bír a piaci érték. A piaci értéken túlmenően azonban figyelembe kell venni a szerződéskötés egyéb körülményeit is, amelyet a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni, így jelen esetben a 2021. november 2. napján fennálló körülményeket kellett figyelembe venni. Az ítéltábla az

alperes védekezésében előadottakat a támadott szerződés vizsgálatánál a figyelembe vehető körülmények körén kívül esőnek értékelte. Az értékelhető körülmények ugyanis az ítéltábla álláspontja szerint magához a támadott szerződéshez, annak tárgyához szorosan kapcsolódó körülmények lehetnek. Ezen a körön kívül esik az, hogy a szerződő felek közül valamelyik félnek (jelen esetben az alperesnek) más személlyel, más jogviszonyból eredően milyen követelése vagy kötelezettsége áll fenn. Az alperes azt állította, hogy korábban egy magánszemély részére (Személy1nek) nyújtott kölcsönt. Nyilvánvalóan egy természetes személynek a tartozása nem azonosítható egy gazdasági társaság kötelezettségeivel, még akkor sem, ha abban a gazdasági társaságban a tartozás fizetésére kötelezett természetes személy jelentős befolyással bír. Ebben az esetben tehát nem arról volt szó, hogy az alperes által hivatkozott kölcsönszerződés és a peres felek között létrejött részvény adásvételi szerződés olyan egymással elválaszthatatlanul összekapcsolódó megállapodások lennének, amelyeket együttesen kellett volna vizsgálni. A felperes nem is támadta együttesen a megállapodásokat, a Cstv. 40. § szerinti érvénytelenségi ok vizsgálatát kizárólag a részvény adásvételi szerződés vonatkozásában kérte, így az elsőfokú bíróság helyesen, a kérelemhez kötöttség elvét megfogalmazó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdése szem előtt tartásával járt el, és kizárólag a felek közötti részvény adásvételi szerződés érvénytelenségét vizsgálta.

Az alperes tehát alaptalanul sérelmezte a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság az érvénytelenség megállapításánál a szerződés megkötésének előzményeit, az ügylet „valódi célját” nem vizsgálta.

[40] Az alperesi előadás alapján azt a következtetést lehetett okszerűen levonni, hogy a részvény adásvételi szerződéssel az ügyletkötő felek célja a részvény átruházására irányuló szándék tekintetében valós volt, tehát az alperes a részvények tulajdonjogát a felperesre kívánta ruházni, a részvények értékének meghatározása azonban nem a részvények értékének megállapítására hivatott tőzsdei piaci ár alapján történt, hanem az alperes által Személy1 részére nyújtott és az általa vissza nem fizetett kölcsön és annak kamatai összegéhez igazodva került megállapításra. A perben támadott részvény adásvételi szerződés éppen azért volt aránytalan, mert az alperes által hivatkozott kölcsön és annak kamatával megemelt összeget határozták meg vételárként a felek. Attól a szerződés nem tekinthető arányosnak, hogy az alperesnek tartozott egy szerződésen kívüli harmadik személy bizonyos összeggel.

Ezzel az alperes maga ismerte el azt, hogy a részvények vételára meghatározásában nem a részvények piaci ára dominált. Tekintettel arra, hogy a kölcsönszerződésben meghatározott kölcsönösszeg és annak kamata lényegesen magasabb értéket képviselt, mint az adásvétel tárgyát képező részvények piaci ára, a vételár nyilvánvalóan értékaránytalansággal került megállapításra, amelynek mértéke pedig, ahogyan azt az elsőfokú bíróság is kifejtette, a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően feltűnően nagy volt, azáltal, hogy a részvények piaci árának mintegy ötszörösében határozták meg a részvények vételárát.

[41] Az alperes – okirattal való alátámasztás nélkül – adta elő, hogy Személy1 a felperesi társaság egyetlen tagjának, a cég5-nek volt az ügyvezetője, ezen tényelőadását a perben a felperes nem támadta, nem cáfolta. Az alperes előadása szerint Személy1 az alperes részére fennálló személyes kötelezettsége teljesítését kívánta áthárítani a felperesre oly módon, hogy a felperes fizeti vissza az alperes részére a kölcsönt annak kamataival együtt. Ennek fejében az alperestől megkapja a biztosítékul szolgáló részvényeket.

[42] Az ítéltábla álláspontja szerint ha az alperes által előadottak valósak lennének, és ezek alapján minősítette volna a bíróság ezt a jogügyletet, akkor azt a következtetést vonhatta volna le, hogy a részvény adásvételi szerződés a színlelt volta miatt semmis, ez a szerződés egy tartozásátvállalást tartalmazó szerződést leplez tekintettel arra, hogy a felperes a Személy1 alperessel szembeni tartozását átvállalta 148.000.000 forint értékben, amiért a felperes 662.000 db részvény nevet kapott volna az alperestől. A felperesnek jutó szolgáltatás értéke azonban csak 27.274.400 forint volt. E szerint a leplezett szerződés is feltűnően értékaránytalan lenne a felperes hátrányára, amely az érvénytelenség jogkövetkezményét vonná maga után. Ez esetben sem juthatott volna más következtetésre a bíróság csak arra, hogy az ügylet feltűnően értékaránytalan. A felperes semmisségi okra nem hivatkozott, hivatalból történő észlelésére pedig akkor kerülhetett volna sor, ha a semmisség egyértelműen megállapítható. Jelen ügyben a szerződés semmisségének megállapítása ugyanazzal az eredménnyel és jogkövetkezménnyel járna, mint a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontja alapján történő megtámadás.

[43] A kétséget kizáróan igazolt tények azonban részvény adásvételt támasztanak alá, ezért a fellebbezésben megjelölt jogszabály megsértése nélkül került sor annak megállapítására, hogy a perbeli jogügylet az alperes javára feltűnően aránytalan értékkelkülönbözettel jött létre, így a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontja alapján érvénytelen. E vonatkozásban nem volt jogi jelentősége annak, hogy az alperes a feltűnő értékaránytalanságról a szerződéskötéskor tudott-e, a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontja alapján ugyanis a szerződés érvénytelensége a felszámolás alá került adóssal szerződő fél jó vagy rosszhiszeműségére tekintet nélkül megállapítható.

[44] A Cstv. 40. § (1a) bekezdése szerint, a jogügyletek eredményes megtámadása esetén a Ptk. érvénytelen szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. A felszámoló és a hitelező érvénytelenség címén kérheti az eredeti állapot helyreállítását és a vagyontárgyra a vagyontárgy elidegenítését követően alapított és közhiteles nyilvántartásba bejegyzett jog törlését is.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:112. § (1) bekezdése szerint érvénytelen szerződés esetén bármelyik fél kérheti a nyújtott szolgáltatás természetbeni visszatérítését, ha maga is természetben visszatéríti a számára nyújtott szolgáltatást. A visszatérítési kötelezettség az elévülési vagy az elbirtoklási idő elteltétől függetlenül terheli az eredeti állapot helyreállítását kérő felet.

[45] A Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontja szerinti érvénytelenség esetén a teljes értékkülönbség kiküszöbölésével szüntethető meg az érvénytelenség oka, figyelemmel a jogintézmény speciális hitelezővédelmi céljára. A Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezés olyan szerződésmegtámadási okot tartalmaz a jogalkotó szándékának megfelelően, amely kifejezetten hitelezővédelmi jogintézmény annak érdekében, hogy a felszámolási eljárás körébe tartozó vagyont ne lehessen elvonni a hitelezői igények kielégítése elől. A fedezetelvonás orvoslása elsődlegesen az eredeti állapot helyreállítása, ha

ez nem valósítható meg, az érdeksérelem orvoslására az értékkülönbséget teljes összegének megfizetésével kerülhet sor.

[46] Az ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak a [67] bekezdésében tett azon megállapításával, hogy sem a felperes, sem az alperes nem kérte a Ptk. 6:112. §-a szerinti eredeti állapot visszaállítását, így ezen jogkövetkezményt a bíróság nem alkalmazhatta [Ptk. 6:108. § (3) bekezdés].

[47] A felperes a keresetében tartalmilag és gyakorlatilag azt kérte, hogy a bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeként állítsa helyre az eredeti állapotot, még ha ehhez a felperes téves jogi indokolást is fűzött és ennek alapján nem találta alkalmazhatónak az eredeti állapot helyreállítását. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet nem lehetett visszaállítani és a szerződés érvényessé nyilvánítása sem volt lehetséges, erre tekintettel a Ptk. 6:113. § (1) bekezdése szerinti jogalap nélküli gazdagodás alkalmazásával kötelezte az alperest az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítésére (26.442.762 forint visszafizetésére) a felperes részére.

[48] Rámutat az ítéltábla, hogy az eredeti állapot helyreállításának lényege alapvetően az, hogy ha érvénytelen szerződés folytán a felek akár kölcsönösen teljesítettek szolgáltatást, akár az egyikük teljesített csupán, a szolgáltatás illetve az ellenszolgáltatás is visszakerüljön ahhoz, aki adta. A felperes tévedett abban, amikor azt fejtette ki, hogy a teljesítés csak féloldalasan történt, ezért nem lehet eredeti állapotot helyreállítani, és ezt az álláspontját az elsőfokú bíróság is osztotta. Ezzel szemben amennyiben „féloldalasan” történik egy szerződés teljesítése, azt is helyre lehet állítani. Nyilvánvalóan aki nem teljesített, annak nem lehet igénye, aki viszont teljesített, az ő oldalán lehetséges és kell az eredeti állapotot helyreállítani. A felperes a 26.442.762 forint összeg visszatérítésével tartalmilag ezt kérte. A rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható, hogy a 26.442.762 forint a felperesi vagyontól kikerült. A felperes részéről az ellenszolgáltatás részbeni teljesítése nem a felperes által történő közvetlen fizetéssel, hanem eredményes végrehajtási eljárásban behajtott követelés útján került ellenszolgáltatásként az alpereshez. Az ítéltábla álláspontja szerint az eredeti állapot jelen esetben úgy áll helyre, ha az adós (felperes) vagyonában bekövetkezett csökkenés kiküszöbölésre kerül, ez pedig a végrehajtás eredményeként a felperes vagyonát csökkentő összeggel azonos.

[49] A 2/2013. (VI. 28.) PK vélemény (amely az 1/2014. Polgári Jogegységi Határozat szerint irányadó az új Ptk. alkalmazása körében is) 5a) pontja utolsó előtti bekezdése szerint a kérelemhez kötöttség elve nem érvényesül maradéktalanul az érvénytelenségi perekben, mert az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kérelem tartalma a bíróságot nem köti. A bíróság csak annyiban van korlátozva, hogy nem választhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik. Adott esetben a felperes részéről az eredeti állapot helyreállítása elleni tiltakozás nem állapítható meg, csupán téves jogi álláspontja következtében jutott arra a következtetésre, hogy az eredeti állapot helyreállítása jogszabályi alapja hiányzik az adott esetben.

[50] A kifejtettek értelmében a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét – a fenti indokolásbeli kiegészítéssel – helybenhagyta.

[51] Az alperes fellebbezése alaptalan volt, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperesnek a másodfokú eljárással kapcsolatban felmerült költségét, amely a felperes jogi képviseletével felmerült ügyvédi munkadíjból áll. Az ügyvédi munkadíj összegét a Fővárosi Ítéltábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése, (2) bekezdés b) pontja, (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. § (1) bekezdései szerint a pertárgy érték és a kifejtett jogi képviseleti tevékenység mérlegelésével határozta meg (496.641 forint + áfa, összesen 630.734 forint). Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. § (1) bekezdése és a 62. § (1) bekezdés i) pontja alapján az alperes köteles az illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illeték (2.115.421 forint) megfizetésére is.

Budapest, 2025. január 8.

Dr. Volein Anna s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kovács Mária s.k.
Dr. Mózsik Tímea s.k.
előadó bíró
bíró